

סוגיות ואתגרים בשירותי אפוטרופסות, לזקנים חסרי הגנה, למען זכויותיהם וצרכיהם

ד"ר עו"ס זאב פרידמן

מנכ"ל המרכז הישראלי לאפוטרופסות – הקרן לטיפול בחסויים
ולשעבר מנהל מינהל הרווחה ובריאות הציבור בעיריית תל אביב יפו.

www.apotropus.org

סוגיות ואתגרים בשירותי אפוטרופסות, לזקנים חסרי הגנה, למען זכויותיהם וצרכיהם.

במדינת ישראל אוכלוסייה של זקנים שאינם מסוגלים לנהל את ענייני היום יום ולדאוג לעצמם. לעיתים הם נופלים קורבן לניצול כלכלי, נפשי וגופני. הם מוגדרים על פי המינוח המשפטי, כחסויי אפוטרופא, הזקוקים לרשת הגנה יומיומית, שתגן על זכויותיהם וצרכיהם – הכלכליים, הגופניים, הנפשיים והחברתיים.

הסוגיות והאתגרים בשירותי האפוטרופסות, לזקנים חסרי הגנה, למען זכויותיהם וצרכיהם, בדגש לתאגיד האפוטרופסות:

1. מנעד שירות האפוטרופסות : שירות האפוטרופסות לזקן , הוא שירות הוליסטי, מעין קליידוסקופ של החיים. הוא איננו חד ערכי, אלא מתנהל על מנעד ורצף שבין שני קטבים. הקוטב האחד מייצג את האחריות למימוש הסמכות שניתנת לאפוטרופוס מבני המשפחה או לתאגיד האפוטרופסות על ידי בית המשפט, "להיכנס לנעליו" של הזקן ולפעול כמבתן "האדם המסור", כפי שהיה נוהג עם הוריו הזקנים, בהגנה על זכויותיו ולספק את צרכיו של הזקן. הקוטב השני מייצג את הרגישות והחמלה הנדרשים מהאפוטרופוס, לשמירה על כבודו וחירותו של הזקן.

2. תיקון חוק הכשרות והאפוטרופסות 1962 : הצעת תיקון החוק שנדונה בימים אלו, מציעה חלופות למוסד האפוטרופסות. כמו למשל, מתן ייפוי כוח מתמשך. אל לנו לראות את ההגנה על אנשים זקנים חסרי ישע, כמשהו בינרי, של משחק סכום אפס, מעין הכול או לא כלום . אלא יש לראות את קשת התערבויות ההגנה על הזקן, כמנעד, בספקטרום של חלופות ורצף שירותי הגנה מיטביים, על כספם, רכושם, גופם, כבודם ואיכות חייהם.

3. הפער ברצף האחריות והסמכות של תאגיד האפוטרופסות, אל מול הגורמים הטיפוליים בקהילה, שירותי הרווחה ובריאות הנפש והפיצול באחריות ובסמכות על הרגולציה לגופו ורכושו של הזקן החסוי: התאגיד הוא אפוטרופוס ואל לו להחליף בשום דרך את הגורמים הטיפוליים בקהילה. יש לפעול להגדרת תחומי האחריות והסמכות של הגורמים המעורבים בהגנה על החסויים. על תאגיד האפוטרופסות, לפעול בשקיפות ושותפות עם רשתות השירות, הקהילתיים והמוסדיים.

4. הפער בין סל הצרכים לבין סל השירות והמענים: שכר הטרחה שנקבע על ידי בית המשפט לתאגיד אפוטרופסות להבטחת כמות השירות ואיכותו לחסויים, אינו עונה על כל הצרכים של החסויים הזקנים.

5. זקנים חסויים מעוטי יכולת: אין כיום בחקיקה הקיימת תשובה לאוכלוסייה של חסויים מעוטי יכולת הזקוקים לתאגיד אפוטרופסות, אשר אינם יכולים לשלם את תעריף שכר הטרחה שנקבע על ידי בית המשפט, עבור שירות האפוטרופסות הניתן להם.

6. הכשרה, ידע, מחקר ורישוי: מנותן שירות האפוטרופוס, נדרשים הבנה והיכרות בסיסיים, בתחומי ידע רב תחומיים. אין כיום מסגרת אקדמית כלשהי, קורס או חוג, העוסקים בתחום האפוטרופסות ובהכשרה לתפקיד אפוטרופוס. אין גם מסגרת אקדמית העוסקת בפיתוח ידע, במחקר ובהכשרת אפוטרופסים בפועל. אין כיום מערך הסדרה של רישוי של נותן שירותי האפוטרופסות. האתגר הוא להקים תשתית של מערך רישוי לנותן שירותי האפוטרופסות ולפעול להקמת מסגרת של הכשרה ופיתוח ידע ומחקר בעולם התוכן של אפוטרופסות, במסגרת אוניברסיטאית או מכללה.

ההגנה על שלומם הגופני, הנפשי והכלכלי של הזקנים החסויים בקרבנו. מחייבת מדיניות ממשלתית כוללת, לאפשר לנותני שירותי האפוטרופסות ולתאגידים לפעול באופן מיטבי, למימוש זכויות וצדק חברתי, לכל זקן שהוא במעמד של חסוי אפוטרופא.

מי ייתן ותקוים התפילה מראש השנה: "אשרי איש שלא ישכחך ובן אדם יתאמץ בך, ולא תכלים לנצח כל החוסים בך".